

Manuál klávesnice

Obsah:

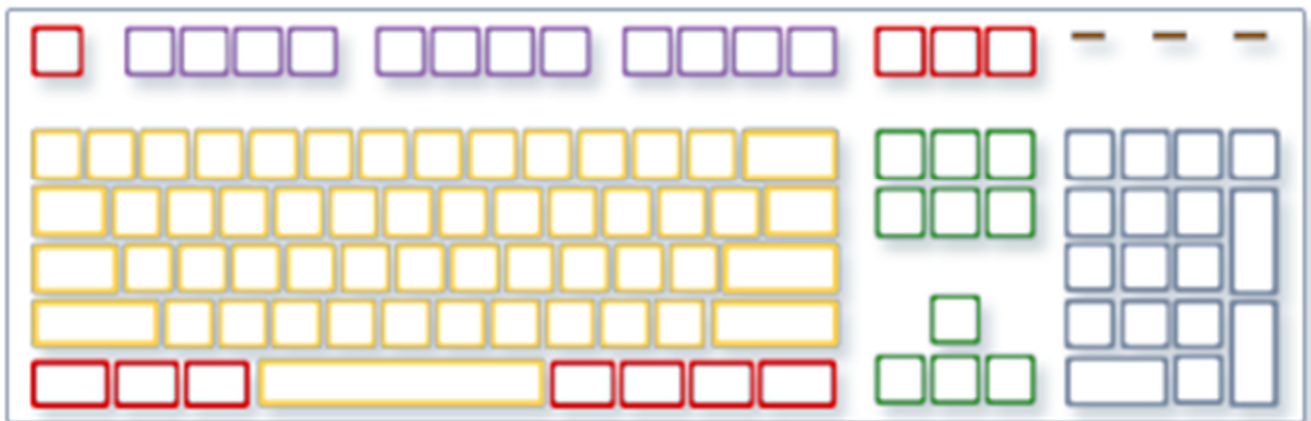
1. Jak jsou klávesy uspořádány.....	2
2. Psaní textu.....	3
3. Jazykové mutace kláves.....	4-5
4. Používání numerické klávesnice.....	6
5. Používání navigačních kláves.....	6
6. Tři zvláštní klávesy.....	7
7. K čemu je dobrá klávesa Fn.....	8-10
8. Užitečné zkratky.....	11

Jak jsou klávesy uspořádány?

Klávesy na klávesnici mohou být rozděleny podle funkcí do několika skupin:

- **Psací (alfanumerické) klávesy:** Tyto klávesy obsahují tatáž písmena, číslice, interpunkční znaménka a symboly, jaké najdete na klasickém psacím stroji.
- **Příkazové klávesy:** Tyto klávesy lze použít samostatně nebo v kombinaci s jinými klávesami k provádění určitých akcí. Nejčastěji používanými příkazovými klávesami jsou CTRL, ALT, klávesa s logem systému Windows a klávesa ESC.
- **Funkční klávesy:** Funkční klávesy se používají k provádění určitých úloh. Jsou označeny jako F1, F2, F3, a tak dále až F12. Funkce těchto kláves se liší program od programu.
- **Navigační klávesy:** Tyto klávesy se používají k přesouvání v dokumentech nebo na webových stránkách a k úpravám textu. Patří sem klávesy se šipkami, klávesy HOME, END, PAGE UP, PAGE DOWN, DELETE a INSERT.
- **Numerická klávesnice:** Numerická klávesnice slouží k rychlému zadávání čísel. Klávesy jsou uspořádány do bloku, podobně jako na běžné kalkulačce nebo sčítacím stroji.

Následující obrázek ukazuje, jak jsou tyto klávesy uspořádány na typické klávesnici. Rozložení vaší klávesnice se může lišit.

● Příkazové klávesy	● Navigační klávesy
● Funkční klávesy	● Numerická klávesnice
● Psací (alfanumerické) klávesy	● Kontrolky

Zvláště na notebookech bývají příkazové a navigační klávesy více nahuštěné a umístěné někde po okrajích klávesnice. Numerickou část notebooky ve velké většině ani nemají. Stejně tak kontrolky bývají umístěny jinde. Někdy u klávesnice, jindy zase zepředu notebooku.

Psaní textu

Kdykoliv budete potřebovat něco psát v programu, e-mailové zprávě nebo textovém poli, zobrazí se blikající svíslá čára (|). Je to kurzor, nazývaný též pozice vkládání. Označuje pozici, na které se objeví psaný text. Kurzor můžete přesunout tím, že klepnete myší na požadované umístění, nebo použijete navigační klávesy (další informace získáte v části tohoto tématu nadepsané Používání navigačních kláves).

Kromě písmen, číslic, interpunkčních znamének a symbolů patří mezi textové klávesy také SHIFT, CAPS LOCK, TAB, ENTER, MEZERNÍK a BACKSPACE.

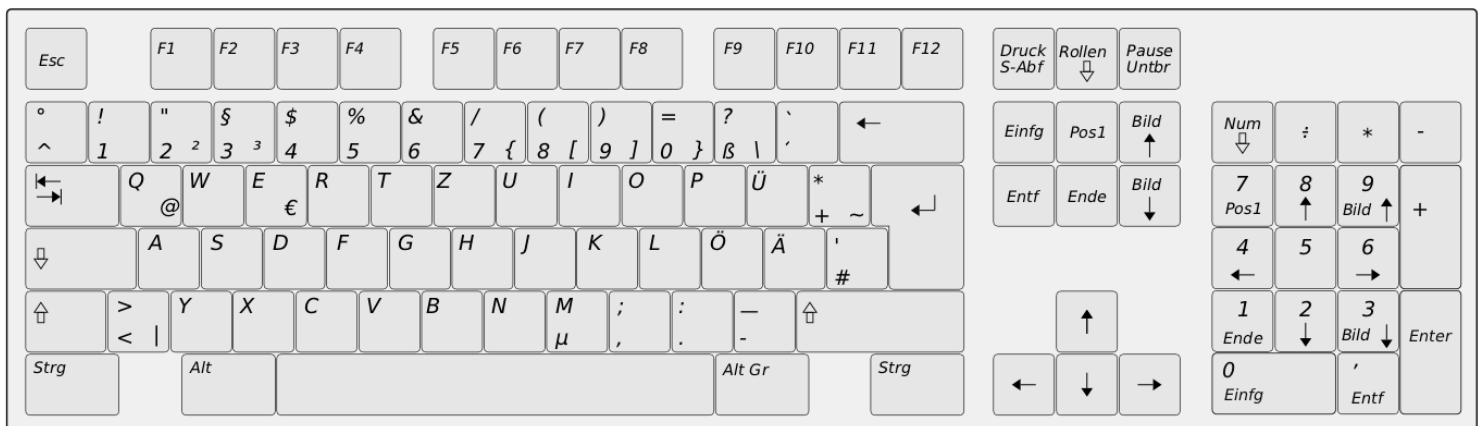
Název klávesy	Jak ji použít
SHIFT	Chcete-li napsat velké písmeno, stiskněte klávesu Shift v kombinaci s daným písmenem. Chcete-li napsat symbol zobrazený v horní části klávesy, stiskněte klávesu SHIFT v kombinaci s danou klávesou.
CAPS LOCK	Po stisknutí klávesy CAPS LOCK budete psát všechna písmena velká. Opětovným stisknutím klávesy CAPS LOCK tuto funkci vypnete. Na klávesnici můžete mít diodu, která ukazuje, zda je funkce CAPS LOCK zapnutá.
TAB	Chcete-li přesunout kurzor o několik mezer dopředu, stiskněte klávesu TAB. Stisknutím klávesy TAB se také můžete posunout do dalšího textového pole formuláře.
ENTER	Chcete-li přesunout kurzor na začátek dalšího řádku, stiskněte klávesu ENTER. V dialogovém okně stiskněte klávesu ENTER, pokud chcete vybrat zvýrazněné tlačítko.
MEZERNÍK	Chcete-li přesunout kurzor o jednu mezeru dopředu, stiskněte mezerník.
BACKSPACE	Chcete-li vymazat znak před kurzorem nebo vybraný text, stiskněte klávesu BACKSPACE.

Jazykové mutace kláves

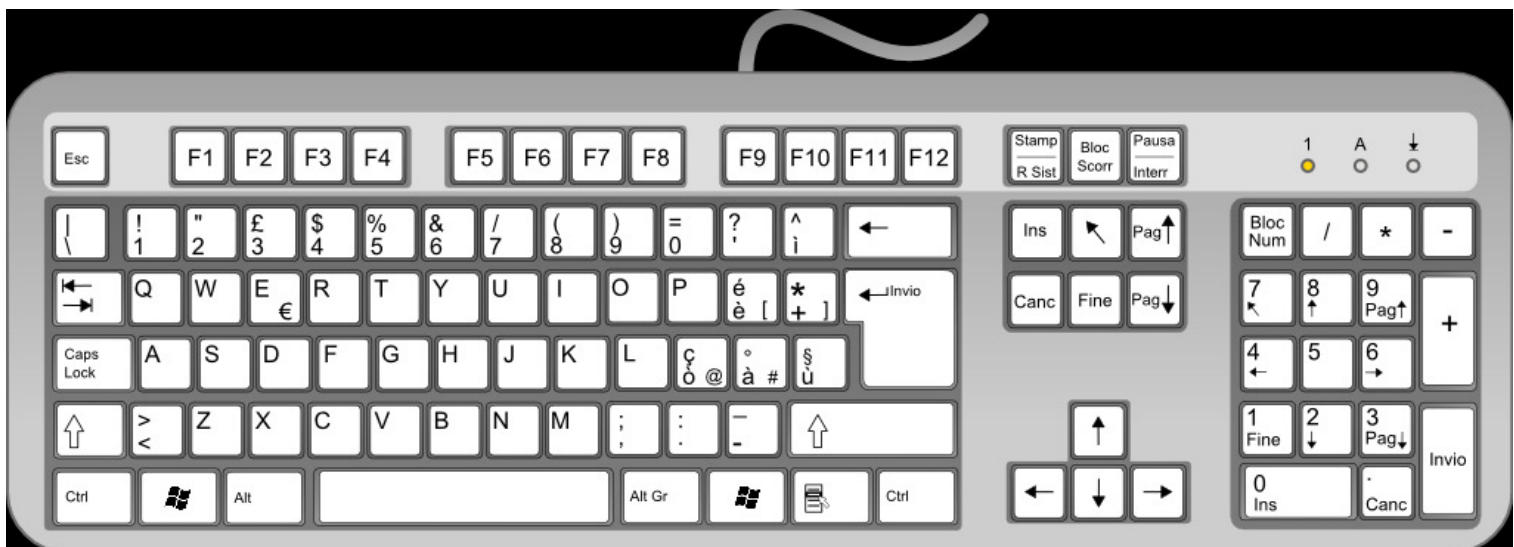
Hlavní rozdíly mezi různými jazykovými verzemi klávesnic jsou hlavně v oblasti navigačních a příkazových kláves. Rozdíly se však týkají pouze nápisů (vždy v daném jazyce) Jejich funkčnost je stejná jako u naší klávesnice. Proto i veškeré funkce s nimi spojené fungují stejně, jako jste zvyklí. (různé kombinace s CTRL či Fn)

Ukázka nejrozšířenějších jazykových mutací

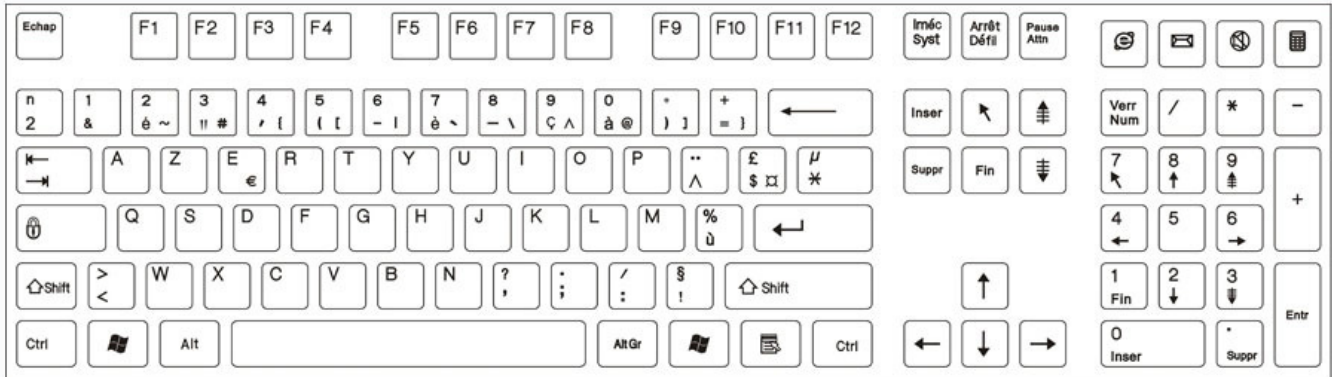
Německá

Italská

Francouzská

Další speciální znaky na klávesnici jsou ve většině případů určeny pro daný typ klávesnice a pro naše psaní nemají význam.

Překlady používaných kláves v různých jazycích

Anglicky	Německy	Italsky	Francouzky
Insert	Einfg	Ins	Inser
Delete	Entf	Canc	Suppr
PageUP	Bild+šipka	Pag+šipka	Šipka
PageDOWN	Bild+šipka	Pag+šipka	Šipka
Home	Pos1	Šipka vlevo	Šipka vlevo
End	Ende	Fine	Fin
Ctrl	Strg	Ctrl	Ctrl
Enter	Enter	Invio	Entr
Print Screen	Druck,S-Abf	Stamp,R-sist	Iméc, Syst
Scroll Lock	Rollen	Bloc Scorr	Arrét Défil
Pause, Break	Pause,Untrb	Pausa, Interr	Pause,Attn

Použití numerické klávesnice

Numerická klávesnice obsahuje číslice od 0 do 9, aritmetické operátory + (sčítání), - (odčítání), * (násobení) a / (dělení) a desetinnou tečku, jako na kalkulačce nebo sčítacím stroji. Tyto znaky se sice nacházejí i na jiném místě klávesnice, ale uspořádání na numerické klávesnici umožňuje rychlé zadávání numerických dat nebo matematických operací jednou rukou.

Chcete-li použít numerickou klávesnici k zadávání čísel, stiskněte klávesu NUM LOCK. Na většině klávesnice je kontrolka, která ukazuje, zda je funkce NUM.LOCK zapnutá nebo vypnutá. Pokud je funkce NUM LOCK vypnutá, funguje numerická klávesnice jako druhá sada navigačních kláves (jejich funkce jsou vyznačeny na klávesách vedle číslic nebo symbolů).

Používání navigačních kláves

Navigační klávesy se používají k přesunu kurzoru, k přemístování v dokumentech nebo na webových stránkách a k úpravám textu. V následující tabulce jsou uvedeny některé běžné funkce těchto kláves.

Kombinace kláves	Akce
ŠIPKA VLEVO, ŠIPKA VPRAVO, ŠIPKA NAHORU nebo ŠIPKA DOLŮ	Přesun kurzoru nebo výběru o jednu mezeru nebo řádek ve směru šipky nebo posouvání webové stránky ve směru šipky
HOME	Přesun kurzoru na začátek řádku nebo přechod na horní část webové stránky
END	Přesun kurzoru na konec řádku nebo přechod na spodní část webové stránky
CTRL+HOME	Přesun na začátek dokumentu
CTRL+END	Přesun na konec dokumentu
PAGE UP	Přesun kurzoru nebo stránky o obrazovku nahoru
PAGE DOWN	Přesun kurzoru nebo stránky o obrazovku dolů
DELETE	Vymaže písmeno nebo vybraný text za kurzorem. V systému Windows vymaže vybranou položku a přesune ji do

INSERT

odpadkového koše

Zapnutí nebo vypnutí režimu Insert. Pokud je režim Insert zapnutý, psaný text je vkládán na místo kurzoru. Pokud je režim Insert vypnutý, nahrazuje psaný text již existující znaky.

Tři zvláštní klávesy

Dosud jsme probrali téměř všechny klávesy, které budete pravděpodobně používat. Pro úplnost ještě probereme tři nejtajemnější klávesy na klávesnici: PRINT SCREEN, SCROLL LOCK, a PAUSE/BREAK.

PRINT SCREEN (nebo PRT SCN)

Kdysi dávno tato klávesa dělala to, co je na ní napsáno – „print screen“ znamená „vytisknout obrazovku“. V současné době stisknutí klávesy PRINT SCREEN zaznamená obrázek celé obrazovky (kopie obrazovky) a zkopíruje jej do schránky v paměti počítače. Odsud ji můžete vložit (CTRL+V) do programu Malování nebo do jiného programu a případně ji z tohoto programu vytisknout.

Ještě zvláštnější je funkce SYS RQ, která se na některých klávesnicích nachází na společné klávese s funkcí PRINT SCREEN. Původně byla funkce SYS RQ navržena jako „požadavek na systém“, ale tento příkaz není v systému Windows povolen.

Tip

- Stisknutím kláves ALT+PRINT SCREEN zkopírujete obrázek aktuálního okna místo celé obrazovky.

SCROLL LOCK (nebo SCR LK)

Ve většině programů nemá stisknutí klávesy SCROLL LOCK žádný vliv. V některých programech změna stisknutí klávesy Scroll lock chování kláves šipek, Page Up a Page Down. Stisknutí těchto kláves způsobí, že se dokument bude posouvat bez nutnosti změny polohy kurzoru nebo výběru. Na klávesnici může být kontrolka, která ukazuje, zda je funkce SCROLL LOCK zapnutá.

PAUSE/BREAK

Tato klávesa se používá jen výjimečně. V některých starších programech se stisknutím této klávesy program pozastavil nebo v kombinaci s klávesou CTRL se zabránilo jeho spouštění.

Speciální klávesy na notebooku

K čemu je dobrá klávesa Fn?

Kombinace, které se vyplatí znát. Všechny notebooky spoléhají na klávesu Fn a zpřístupňují přes ní jednoduché, leč užitečné funkce, které uživatel často nikde jinde v systému nenalezne. Co všechno lze snadno a rychle vyřešit pomocí hmatu "Fn a klávesa"?

Co je klávesa FN

Prakticky každý notebook ji má. Na každém ze současných notebooků ji naleznete. Občas ji uživatel prokleje do horoucích pekel. Častěji však může pomoci. Řeč je o klávese, kterou desktopy většinou nemají. "Fn" je to kouzelné zaklínadlo, s jehož pomocí si lze často zpřístupnit mnoho funkcí notebooku, které jsou jinak těžko přístupné přes mnoho proklikávání se, eventuálně nejsou přístupné vůbec.

Kde ji uživatel nalezne?

Žel, tato klávesa je snáze k nalezení, než je často nutné. Z neznámého důvodu jí výrobci notebooků přikládají větší význam nežli klávese Ctrl alias akronym pro Control (v německé verzi "Strg", český ekvivalent jsme zatím nevymysleli). Proto okupuje na takřka polovině notebooků místo, které na všech stolních klávesnicích přísluší klávese Ctrl.

Buď ji tak naleznete v levém dolním rohu klávesnice, či v jeho blízkém okolí. Ne že by ji většinou byl problém nalézt - zpravidla se alespoň odstínem či barvou odlišuje od ostatních kláves.

K čemu tedy vlastně je?

Klávesa Fn může přepínat různé speciální funkce notebooku, slouží jako zkrácená volba pro mnoho operací typických právě pro notebooky a účely s nimi spojené.

Právě proto, že tato klávesa je tak úzce spojena s funkcemi notebooku, je zde jen minimální tlak na standardizaci a podobnost. S trochou odvahy však lze tyto klávesy postupně identifikovat a jejich funkce používat na většině notebooků.

Náhrada chybějících kláves

Zmáčknutí Fn a některá z ostatních kláves je často nevyhnutelné, pokud chce uživatel využít některé z obvyklých kláves. Nejčastěji je tato klávesa používána v kombinaci s klasickými klávesami, které se již jaksí nevešly na klávesnici notebooku. Nezřídka se tak potkáme s klávesami PgDn či PgUp maskovanými pod šipkami, či s Home a End přístupnými jen přes kombinaci Fn a Ins či Del.

Ale hodně těžko se chápe, že některé z kláves jako Ins, Del, Home, End či PgUp, PgDn jsou přístupné pouze přes kombinaci. Zvláště když pak jsou často k vidění na těchto klávesnicích

Speciální funkce a la Fn

Přes všechno, co uživatele obtěžuje a komplikuje mu život, se dostáváme k těm podstatným funkcím, pro něž je klávesa Fn určena.

Usínání pod měsíčkem

Ikonkou měsíčku nebo nápisem "Zzzz" je často označena klávesa, se kterou lze počítač uspat - namísto klikání na "Start, Vypnout, Úsporný režim" lze poslat počítač do úsporného režimu podstatně rychleji touto dvojkombinací. Podle nastavení úsporných mechanismů lze touto kombinací počítač uspat do "jemnějšího spánku" nebo hibernovat, kdy je obsah paměti uložen na disk.

Vypínání podsvícení

Podle různé implementace lze v notebooku nalézt i ikonku se dvěma obdélníky, s plným obsahem a prázdným stínem. Tato dvojkombinace je schopna výrazně ovlivnit spotřebu počítače v době, kdy není nutnost používat displej - například při poslechu MP3 souborů. S její pomocí lze vypnout podsvícení displeje, což výrazně sníží spotřebu. Oproti situaci s úplným odpojením displeje je stále viditelný samotný obraz na displeji, avšak velmi nejasně.

Přepínání obrazovek

Ikonka LCD displeje a externí obrazovky nebo jen samotné obrazovky velice zrychlí připojení externího projektoru při prezentaci nebo domácího displeje k notebooku. Umožňuje přepínat mezi různými výstupy obrazu, podle různých nastavení pak lze kombinovat výstup pouze na LCD displej, kombinaci LCD a externího VGA výstupu (na displej, monitor či projektor), či jen samotný VGA výstup. V případě připojeného televizoru či jiného zařízení na TV výstup eventuálně ještě k těmto možnostem přibývá přepínání obrazu na televizní výstup.

Touto klávesou lze eliminovat zdlouhavé přepínání přes Ovládací panely a Vlastnosti obrazovky a Rozšířené nastavení.

Nastavení jasu a kontrastu

Na notebookech můžeme najít ikonky známé již televizních ovladačů: velmi schematické sluníčko a kruh z poloviny plný, z poloviny prázdný. Podobně jako ostatní nastavení je možné úroveň jasu (respektive eventuálně i kontrast) regulovat pomocí nastavení Windows jen velmi komplikovaně, pokud vůbec. Tato funkce je velice užitečná například při práci ve tmě, v nočním autobuse, kdekoli, kde je okolí temné a málo světla - notebook podstatně méně vyzařuje, obraz je příjemnější na oči a v neposlední řadě též méně rušivý pro okolí (pospávající spolucestující zpravidla málo ocení "zářící" plochu s výkonem menší žárovky). Naopak na slunci lze zvýšit jas displeje, aby se kompenzovalo množství přímého "konkurenčního" světla, jež ztěžuje pohodlné čtení. Protože žijeme v reálném světě, nejnižší úroveň není nikdy tak zcela tmavá, jak by se hodilo, naopak v přímém slunci displeje často nedosahují skutečně optimální čitelnosti.

Ztlumení a zvýšení hlasitosti

Jedna z nejoblíbenějších funkcí, kterou lze upotřebit prakticky každý den, je ovládání hlasitosti pomocí některé z kombinací Fn (+F7 a F8 či sousedních). "Inteligentnější" notebooky mají toto nastavení přímo propojeno i s OSD indikací na displeji (On Screen Display), kde se ukazuje aktuální úroveň hlasitosti. Pokud výrobce nezanedbal vývoj ovladačů a jejich provázanost s operačním systémem, aktuální úroveň hlasitosti je zohledněna i v nastavení Windows.

Vypnout a zapnout reproduktory

Neocenitelná funkce s přeškrtnutým reproduktorem se hodí kdykoliv - od jednání, kdy chcete zabránit notebooku, aby vydával jakékoliv nepatřičné zvuky, přes práci v kanceláři s kolegy až po hlasitý start Windows, který v tichém nočním spoji také nemusí být zrovna ono.

NumLock a zapínání numerické klávesnice

Numerickou klávesnici jsme si nechali na posledním místě. Notebooky zde viditelně trpí oproti stolním PC - musejí si vypomoci pouze emulovanou klávesnicí s číslicemi namísto písmen, kterou nelze používat současně s písmennou klávesnicí. Tato emulace jde tak daleko, že přes klávesu Fn a některou z kláves (emulovaného) numerického bloku lze používat blok jako poziční klávesy a šipky současně. Samotné zapínání numerické klávesnice přes NumLock často spoléhá na kombinaci Fn a některou z obvyklých kláves. Nicméně i v nejlepším případě NumLock a "emulovaná" numerická klávesnice zůstane jen řešením z nouze - a často bude přivádět k šílenství, pokud si ji uživatel omylem zapne a nebude tušit, proč mu najednou notebook píše místo písmen číslice. Nota bene, když mačká NumLock a přesto se numerická klávesnice nevypne (protože na mnoha notebookech je NumLock přístupné pouze přes komplikovanou dvojkombinaci Fn a NumLock)...

Rozložení kláves a symbolů pro funkci s klávesou Fn se může na různých modelech notebooků lišit.

Užitečné zkratky

V následující tabulce jsou uvedeny některé z nejužitečnějších klávesových zkratk.

Kombinace kláves	Akce
Klávesa s logem systému Windows 	Otevření nabídky Start
ALT+TAB	Přepínání mezi otevřenými programy a okny
ALT+F4	Zavření aktivní položky nebo ukončení aktivního programu
CTRL+S	Uložení aktuálního souboru nebo dokumentu (funguje ve většině programů)
CTRL+C	Zkopírování vybrané položky
CTRL+X	Vyjmutí vybrané položky
CTRL+V	Vložení vybrané položky
CTRL+Z	Vrácení akce zpět
CTRL+A	Výběr všech položek v dokumentu nebo okně
F1	Zobrazení Nápovědy programu nebo systému Windows
Klávesa s logem systému Windows +F1	Zobrazení Nápovědy a podpory k systému Windows
ESC	Zrušení aktuální úlohy
Klávesa Aplikace 	Otevření nabídky příkazů souvisejících s vybranou položkou v programu, ekvivalent klepnutí pravým tlačítkem myši na vybranou položku